

Kanalisisatie van dierlijke bijproducten bij slagerijen en poeliers

informatieblad 67 / 9 februari 2009

Inleiding

Op 1 mei 2003 werd de 'Verordening (EG) nr. 1774/2002 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten' van kracht. Deze verordening wordt ook wel de 'Dierlijke Bijproducten Verordening' genoemd. Voor de volledige tekst van de verordening verwijzen wij u naar de links aan het eind van dit document. In deze verordening worden regels gesteld aan producten die niet of niet meer bestemd zijn voor menselijke consumptie (de zogenaamde dierlijke bijproducten). Deze regels betreffen het verzamelen, vervoeren, opslaan, hanteren, verwerken en gebruiken of verwijderen van dierlijke bijproducten en daarvan afgeleide producten om ervoor te zorgen dat deze producten geen risico opleveren voor de gezondheid van mens en dier.

De uitvoering van deze verordening is in Nederland vastgelegd in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Stb. 2007, 224) (kortweg de GWWD). In de Regeling dierlijke bijproducten 2008 (Stcrt. 2007, nr. 246) zijn nadere voorschriften gesteld voor een juiste uitvoering van deze bepalingen.

Voor wie is deze informatie bestemd?

Dit informatieblad is bestemd voor ondernemers die werkzaam zijn als slager of poelier. Deze wet- en regelgeving is van invloed op de dagelijkse praktijk. In dit infoblad worden de belangrijkste punten op een rij gezet.

Wat zijn dierlijke bijproducten?

Dierlijke bijproducten kunnen in het kort worden omschreven als producten van dierlijke oorsprong die niet (meer) voor menselijke consumptie bestemd worden. Het gaat er dus niet om of een dierlijke bijproduct wel of niet *geschikt* is voor menselijke consumptie, het gaat er om of het voor menselijke consumptie wordt *bestemd*. Het kan bijvoorbeeld zijn dat voor bepaalde delen van een karkas geen markt is. Zulke producten worden dan niet voor menselijke consumptie bestemd maar weggegooid en zijn dan dierlijke bijproducten. Het kan ook zijn dat men producten, die aan het eind van de dag niet zijn verkocht, niet (meer) voor menselijke consumptie wil bestemmen. Dit zijn dan automatisch ook dierlijke bijproducten.

Definitie dierlijke bijproducten

Dierlijke bijproducten worden onderverdeeld in drie categorieën: categorie 1-, categorie 2- en categorie 3-materiaal. De risico's die aan het materiaal kleven, nemen toe van categorie 3 (minste risico's) naar categorie 1 (meeste risico's). Voor elke categorie is een uitgebreide definitie gegeven in de tekst van de Dierlijke Bijproducten Verordening. Niet alle onderdelen van deze definities zijn even belangrijk. Hieronder vindt u een aantal vrijwel letterlijk uit de verordening overgenomen definities die voor u het meest van belang zijn.

Categorie 1-materiaal

- gespecificeerd risicomateriaal (zoals bedoeld in bijlage V bij Vo. (EG) nr. 999/2001);
- mengsels van categorie 1-materiaal met categorie 2-materiaal of met categorie 3-materiaal dan wel met materiaal van beide categorieën, daaronder begrepen materiaal dat bestemd is om in een categorie 1-verwerkingsbedrijf te worden verwerkt.

Categorie 2-materiaal

- andere dierlijke bijproducten dan categorie 1-materiaal of categorie 3-materiaal;
  - mengsels van categorie 2-materiaal met categorie 3-materiaal, daaronder begrepen materiaal dat bestemd is om in een categorie 2-verwerkingsbedrijf te worden verwerkt.
- Categorie 2-materiaal dat bij slagerijen en poeliers kan worden aangetroffen, is bijvoorbeeld bedorven vlees en vleesproducten, maar ook bedorven kant- en klaarmaaltijden of salades waarin vlees is verwerkt. Ook mengsels van categorie 2- en 3-materiaal komen voor, bijvoorbeeld als u bedorven vlees en restjes vet in dezelfde bak gooit. Deze mengsels zijn categorie 2-materiaal. Categorie 2-materiaal mag in Nederland alleen maar door Rendac B.V. te Son worden opgehaald en verwerkt. Elke andere bestemming is verboden.

Categorie 3-materiaal

- delen van geslachte dieren die overeenkomstig de communautaire wetgeving voor menselijke consumptie geschikt zijn verklaard, maar die om commerciële redenen niet voor menselijke consumptie bestemd zijn;
- delen van geslachte dieren die voor menselijke consumptie ongeschikt zijn verklaard, maar die geen symptomen van op mens of dier overdraagbare ziekten vertonen en die afkomstig zijn van karkassen die overeenkomstig de communautaire wetgeving voor menselijke consumptie geschikt zijn verklaard;
- dierlijke bijproducten verkregen bij de productie van voor menselijke consumptie bestemde producten, waaronder ontvette beenderen en kanen;
- andere voormalige voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong of voormalige voedingsmiddelen die andere producten van dierlijke oorsprong bevatten dan keukenafval en etensresten, die, vanwege commerciële redenen, ten gevolge van gebreken bij de productie of gebreken van de verpakking, of ten gevolge van andere gebreken die geen enkel gevaar voor mens en dier vormen, niet langer voor menselijke consumptie bestemd zijn;
- ander keukenafval en andere etensresten dan afkomstig van internationaal opererende middelen van vervoer.

Categorie 3-materiaal mag wel worden verhandeld voor specifiek benoemde doeleinden. Deze kunt u vinden in de verordening.

Dierlijke bijproducten die bij slagerijen en poeliers worden aangetroffen, zullen voor het grootste deel bestaan uit categorie 3-materiaal. Categorie 3-materiaal omvat een grote groep dierlijke bijproducten. Het gaat bij slagerijen en poeliers bijvoorbeeld om:

- botten die overblijven na het klaarmaken van de producten;
- restjes vet en weefsel die overblijven na het klaarmaken van producten;
- kant- en klaarmaaltijden waarin vlees is verwerkt en die uit de verkoop zijn gehaald wegens commerciële redenen (maar niet zijn bedorven);
- bezoedeld vlees;
- vlees en vleesproducten die niet meer verkocht worden omdat ze te lang hebben gelegen;

Rauw voeder voor gezelschapsdieren, zoals bijvoorbeeld hartjes voor de kat of botten voor de hond, vallen niet onder de Dierlijke Bijproducten Verordening wanneer ze zijn ontstaan in een winkel en als rauw voeder voor gezelschapsdieren rechtstreeks aan de klant worden verkocht. U dient in de winkel dan duidelijk aan te geven dat het om rauw voeder voor gezelschapsdieren gaat.

Wettelijke bepalingen

Wanneer er dierlijke bijproducten ontstaan binnen uw onderneming, zijn er een aantal bepalingen uit de Dierlijke Bijproducten Verordening waar u zich aan dient te houden. De meest belangrijke bepalingen worden in dit informatieblad behandeld. Voor de volledige tekst van de verordening wordt u verwezen naar de links aan het eind van dit document.

Hygiëne-eisen voor het verzamelen van dierlijke bijproducten

Identificatie

U dient ervoor te zorgen dat categorie 1-, 2- en 3-materiaal tijdens het verzamelen ervan gescheiden en identificeerbaar is en blijft. Op de recipiënt dient duidelijk te worden aangegeven om welke categorie dierlijk bijproduct het gaat. Mengsels van categorie 2- en 3-materiaal dienen te worden aangeduid als categorie 2-materiaal.

Identificatie tijdens het vervoer

Tijdens het vervoer dienen de volgende aanduidingen op het voertuig, of de recipiënt waarin de dierlijke bijproducten worden vervoerd, te worden aangebracht:

- a) categorie 2-materiaal; "niet voor dierlijke consumptie";
- b) categorie 3-materiaal; "niet voor menselijke consumptie".

Recipiënten

U dient ervoor te zorgen dat de dierlijke bijproducten worden verzameld in nieuwe verpakkingen of in afgedekte, lekvrije recipiënten.

Wanneer u recipiënten hergebruikt, moeten deze specifiek worden bestemd voor een bepaalde categorie dierlijke bijproducten en dient u de recipiënt na elk gebruik te reinigen en ontsmetten. Tevens moet de recipiënt schoon en droog zijn voordat u hem opnieuw gebruikt.

Handelsdocumenten voor het verzenden van dierlijke bijproducten

Tijdens het vervoer moeten dierlijke bijproducten vergezeld gaan van een handelsdocument. Dit document moet worden opgesteld volgens een specifiek model, dat te vinden is in bijlage II, Hoofdstuk X van Verordening (EG) nr. 1774/2002, indien er sprake is van vervoer naar andere lidstaten.

Voor vervoer binnen Nederland kan een vormvrij document worden gebruikt, dat tenminste de volgende gegevens moet bevatten:

- a) de datum waarop de dierlijke bijproducten bij het bedrijf zijn opgehaald;
- b) de omschrijving van het materiaal, met inbegrip van de aanduidingen die bij punt 2 staan vermeld.
- c) bij categorie 3-materiaal: de diersoort;
- d) bij categorie 3-materiaal: indien van toepassing, het oormerknummer;
- e) de hoeveelheid materiaal (uitgedrukt in gewicht);
- f) de plaats van herkomst van het materiaal (dit is uw bedrijf, daar is het dierlijke bijproduct ontstaan)
- g) de naam en het adres van de vervoerder;
- h) de naam en het adres van de ontvanger en, indien van toepassing, het erkenningsnummer van de ontvanger;
- i) zo nodig: het erkenningsnummer van de plaats van herkomst.

Het handelsdocument moet in drievoud worden opgemaakt: 1 origineel en 2 afschriften.

Wanneer de dierlijke bijproducten worden opgehaald, moet de vervoerder een afschrift van het handelsdocument bij u op het bedrijf achterlaten. Dit exemplaar moet u bewaren. Het andere afschrift en het originele exemplaar neemt de vervoerder mee.

Administratie over het verzenden van dierlijke bijproducten

U dient een administratie te voeren over de zendingen dierlijke bijproducten. In deze administratie moeten een aantal punten die ook op het handelsdocument staan vermeld, worden bijgehouden. Het gaat hierbij om de hierboven vermelde punten a, b, c, d, e, g en, indien bekend, h.

Omdat geen specifieke eisen worden gesteld aan de wijze waarop de administratie moet worden ingericht, kan worden volstaan met de verzameling afschriften van de handelsdocumenten, die bij elke zending dierlijke bijproducten moeten worden opgemaakt.

De bovengenoemde administratie dient u ten minste twee jaar te bewaren en moeten kunnen worden voorgelegd aan de ambtenaar van de VWA.

Eisen voor de eigenaar of houder van dierlijke bijproducten

Naast de hygiëne-eisen zijn er nog een aantal bepalingen voor u van belang. Deze bepalingen zijn verwoord in de "Regeling dierlijke bijproducten 2008", en betreffen de wijze van aangeven, bewaren en aanbieden van categorie 1- en 2-materiaal en voor het bewaren van categorie 3-materiaal.

Aangifteplicht

Wanneer er categorie 2-materiaal op uw bedrijf is ontstaan, dient u dit zo snel mogelijk, maar uiterlijk op de eerste werkdag na het ontstaan van het categorie 2-materiaal, aan te geven bij Rendac B.V. te Son. Dit moet u telefonisch doen. U moet hierbij aangeven wat de soort en de hoeveelheid van het materiaal is en waar het materiaal zich bevindt (op uw bedrijf in de meeste gevallen).

Wanneer u een vaste ophaaldag heeft afgesproken met Rendac, moet u het materiaal uiterlijk op de werkdag vóór de vaste ophaaldag aangeven bij Rendac.

Nadat u het materiaal heeft aangegeven, dient Rendac het materiaal de volgende dag bij u op te halen.

Bewaren van categorie 2-materiaal

Tot het moment waarop categorie 2- of categorie 3-materiaal wordt opgehaald, moet het op een zodanige manier worden bewaard dat het materiaal niet vrij toegankelijk is voor anderen dan uzelf en het bedrijf dat het materiaal komt ophalen.

Het categorie 2-materiaal (met uitzondering van bloed) moet tot het moment waarop het wordt opgehaald worden bewaard bij een omgevingstemperatuur van ten hoogste 10 graden Celsius, of een inwendige temperatuur van ten hoogste 15 graden Celsius.

Deponeren en overdragen van het categorie 2-materiaal

U moet het categorie 2-materiaal op de dag dat het wordt opgehaald door Rendac op een zodanige plaats deponeren dat het vanaf de verharde openbare weg binnen vrij bereik ligt van de laadkraan van het vervoermiddel waarmee het materiaal wordt opgehaald. Als dit niet mogelijk is, moet u met Rendac schriftelijk een afspraak maken voor een andere plaats waar Rendac het materiaal kan ophalen.

Bewaren van categorie 3-materiaal

U moet er tot slot zorg voor dragen dat categorie 3-materiaal wordt bewaard bij een omgevingstemperatuur van ten hoogste 10 graden Celsius, tenzij het materiaal binnen 12 uur na het ontstaan ervan wordt opgehaald. Indien categorie 3-materiaal wordt bestemd voor (erkende) biogas- of composteerinstallaties, is deze eis tot koeling van het materiaal, niet van toepassing.

De bestemming van categorie 3-materiaal

U, als oorsprongbedrijf van categorie 3-materiaal, dient zich te vergewissen van de voorgestane bestemming van het materiaal, om te verifiëren of de bijproducten naar de juiste bestemming worden vervoerd.

Er is een aantal bestemmingsmogelijkheden:

- a. een (erkende) biogas- of composteerinstallatie;
- b. een erkend of geregistreerd diervoeder-bedrijf (voeder voor pelsdieren of voeder voor gezelschapsdieren (pet-food));
- c. verbrandings- of meeverbrandingsinstallatie, waaronder afvalverwerkingsinrichtingen (AVI's);
- d. een (erkend) categorie 3-verwerkingsbedrijf;
- e. een (erkend) intermediair categorie 3-bedrijf.

Er zijn in Nederland nog enkele gemeenten waar huis- of bedrijfsafval mag worden gestort. Het storten van dierlijke bijproducten is in Nederland niet toegestaan.

De bepalingen die in dit informatieblad zijn genoemd, zijn de belangrijkste bepalingen voor uw branche. De volledige wetteksten kunt u vinden op <http://www.overheid.nl/> (zoek met de woorden "dierlijke bijproducten") en <http://eur-lex.europa.eu/nl/index.htm>

Ondanks dat geprobeerd wordt de infobladen zo up- to-date mogelijk te houden, kan het voorkomen dat er inmiddels nieuwe regelgeving is afgekondigd. De tekst van de geldende wetgeving is bepalend. Indien u over de inhoud van dit informatieblad vragen heeft, kunt u zich wenden tot de Warenklachtenlijn van de Voedsel en Waren Autoriteit op 0800-0488.